

การจัดองค์กรพรรคภายใต้การนำของทักษิณ ชินวัตร : ศึกษา
กรณีพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย*
Party Organization Under the Leadership of Thaksin
Shinawatra: A Study of the Thai Rak Thai, Palang
Prachachon and Pheu Thai Parties

สมชัย แสนภูมิ** และ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์***
Somchai Saenphumi and Siripan Nogsuan Sawasdee

* บทความนี้ได้รับการพิจารณาให้นำเสนอในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
ระดับชาติ ครั้งที่ 6 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับภาควิชาอื่นจัดขึ้น เมื่อวันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน
พ.ศ.2558 ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**นิสิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการจัดการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Email: sanphumi1@gmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย;
Email: nogsaan@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาคำนี้ไม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดองค์กรและการตัดสินใจภายในพรรคการเมืองภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ว่ามีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคหรือไม่ จากนั้นนำทฤษฎีต่าง ๆ มาวิเคราะห์ และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่าความคิดสรรผู้สมัครมีกระบวนการคิดสรรผ่านคณะกรรมการคัดสรรระดับจังหวัดและระดับภาค จากนั้นส่งต่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคตัดสินใจ ซึ่งจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่หากในขั้นตอนนั้นเกิดปัญหาการตัดสินใจของ พ.ต.ท.ทักษิณถือเป็นที่สุด การเลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกฯ พบว่าเป็นมติของพรรคพลังประชาชน มุ่งต่าง ๆ ภายในพรรคเห็นไม่ตรงกัน โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนเนวิน สุดท้ายทักษิณและสมชายต้องมอบโควตารัฐมนตรีเพิ่มให้กลุ่มนี้เรื่องจึงยุติ การเสนอร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมฉบับของนายวรชัย เหมะ พบว่าพรรคมีมติเลือกร่างฉบับนี้เพราะมีความเป็นไปได้มากที่สุด แต่กลับเปลี่ยนเนื้อหาให้ครอบคลุมทุกฝ่าย ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์และนักกฎหมายของพรรคเป็นผู้ตัดสินใจ โดยสรุปแล้วพรรคทั้ง 3 มีการจัดองค์กรแบบพรรคชนชั้นนำหรือบริษัทและแบบผู้นำครอบงำพรรค ชัยชนะของพรรคนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการจัดองค์กรให้เป็นประชาธิปไตย แต่เพราะการเลือกทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและมีมืออาชีพ เพื่อให้มีความสำคัญกับการเลือกตั้งและผลประโยชน์ของพรรคมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นประชาธิปไตย

คำสำคัญ: ประชาธิปไตยภายในพรรค, การจัดองค์กรพรรค, การตัดสินใจภายในพรรค

Abstract

This study aims to study the party organization and intra-party decision making in the party under the leadership of Thaksin Shinawatra that the intra-party democracy exists or not. Then, the theoretical approaches were used to analyze the data in this study, including qualitative methods of research. The results showed that the candidate selection is selected through a process of selection of the provincial and regional level. The process was push forward to the executive committee to make a decision which they would agree or not. However, there were some problems occurred. The decision of Thaksin Shinawatra is final. By choosing Somchai Wongsawat as prime minister, was a final resolution of Palang Prachachon party. Nevertheless, there were such many parties disagreed with this, especially Friends of Newin faction. At last Thaksin and Somchai have to give minister quota to them so that this story has ended. Submitting Worachai's amnesty bill dedicated that the party voted this amnesty bill because it's a highest possibility for now but need to change some content in there to cover all group by decision of strategic committee and a lawyer of the party. In summary, the third party is organizing cadre or corporate party and leaders dominated the party. Victory of party doesn't depend party democratic organization but it depends on selection skilled and professionalist human resource. It's the most important factor for election and interests of the party more than democratic factors.

Keywords : Intra-Party Democracy, Party Organization, Intra-Party Decision Making

บทนำ

พรรคการเมืองไทยถือเป็นองค์กรหรือสถาบันหลักในการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ การจัดตั้งรัฐบาลแต่ละชุดนั้นอาจประกอบไปด้วยพรรคการเมืองพรรคเดียวหรือหลายพรรค(พรรคร่วมรัฐบาล) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรคและการต่อรองกันระหว่างพรรค ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พรรคไทยรักไทยโดยการนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรได้รับชัยชนะถึง 2 สมัยและมีที่นั่งในสภาเกินครึ่ง จากนั้นพรรคไทยรักไทยถูกยุบภายหลังการรัฐประหารและทำให้แกนนำพรรคไทยรักไทยที่ไม่ถูกตัดสิทธิทางการเมืองย้ายเข้ามาอยู่พรรคใหม่คือพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทย ภายใต้กติกาใหม่อย่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ก็ยังคงได้รับชนะอย่างถล่มทลายอีกเช่นเคย แม้ต่อมาพรรคพลังประชาชนก็ถูกยุบและพรรคเพื่อไทยก็ยังชนะการเลือกตั้งจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงหยิบยกประเด็นการจัดองค์กรพรรคภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรทั้ง 3 พรรคมาศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบถึงการจัดองค์กรพรรคของทักษิณเป็นรูปแบบใด มีความเป็นประชาธิปไตยในพรรคหรือไม่ หากคำตอบคือไม่ เพราะเหตุใด พรรคทักษิณจึงไม่มีแรงจูงใจจัดโครงสร้างภายในพรรคให้เป็นประชาธิปไตย และเมื่อมีการยุบพรรค - ตั้งพรรคใหม่ องค์กรพรรคถูกจัดหรือเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ และชัยชนะของพรรคทักษิณนั้นขึ้นอยู่กับการจัดองค์กรให้เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ผู้วิจัยสนใจที่จะนำประเด็นเหล่านี้มาศึกษา

การคัดสรรผู้สมัคร ส.ส.ในนามพรรคนั้นถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากพรรคการเมืองภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรทั้ง 3 พรรค ได้รับชัยชนะในสนามเลือกตั้งทุกครั้ง ผู้วิจัยจึงมีข้อสงสัยว่าเหตุใดพรรคเหล่านี้จึงได้รับชัยชนะทุกครั้ง พรรคมีขั้นตอนในการคัดสรรผู้สมัครส.ส.อย่างไร มีเกณฑ์ใดบ้าง และสมาชิกพรรคสามารถเสนอตัวเข้ามาลงสมัครเป็นส.ส.ในนามพรรคได้หรือไม่ หรือพรรคได้จัดสรรตัวบุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะ เช่น เป็นอดีต ส.ส. ในพื้นที่ ผู้มีชื่อเสียง ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ นักธุรกิจ หรือแม้กระทั่งนายทุนพรรคที่ให้ทุนทรัพย์สนับสนุนพรรค เป็นต้น ผู้วิจัยยังมีข้อสงสัยอีกว่า การยุบพรรคและตั้งพรรคใหม่แต่ละครั้งนั้นขั้นตอนการคัดสรรผู้สมัคร ส.ส. ของพรรคมีความแตกต่างกันหรือไม่ เพราะแม้จะ

เปลี่ยนไปก็พรรคกลุ่มไทยรักไทยเดิมก็ยังคงได้รับคะแนนเสียงอย่างถล่มทลายทุกครั้งที่การคัดสรรผู้สมัครนี้พรรคได้นำแนวคิดประชาธิปไตยภายในพรรคมาใช้หรือไม่ หากคำตอบคือไม่ พรรคมีแนวคิดอย่างไรต่อหลักเกณฑ์ที่พรรคเลือกนำมาคัดสรรผู้สมัคร การตัดสินใจภายในพรรคเพื่อเลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นประเด็นที่น่าเข้าไปศึกษา เนื่องจากในขณะนั้นบริบททางการเมืองมีแรงต้านการเข้ามาบริหารประเทศของพรรคพลังประชาชนโดยเฉพาะคนในตระกูลของอดีตนายกฯ ทักษิณ ซึ่งพรรคพลังประชาชนมีมติเลือกนายสมชายที่มีสถานะเป็นน้องเขยเข้าชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ขณะนั้น พรรคพลังประชาชนภายหลังที่นายสมัคร สุนทรเวช ถูกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายในพรรคเกิดข้อโต้แย้งระหว่างมุ้งต่างๆว่าใครเหมาะสมกับตำแหน่งแคนดิเดตรพรรค ต่อมาภายในพรรคได้ผู้ที่เหมาะสมอยู่ 3 รายชื่อหนึ่งในนั้นคือนายสมชาย แต่หลายๆกลุ่มยังคงไม่ให้การสนับสนุนนายสมชาย แต่สุดท้ายแล้วพรรคก็มีมติเลือกนายสมชายเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจเข้ามาศึกษาว่าเหตุใดความขัดแย้งภายในพรรคนี้อาจยุติลงได้และเหตุใดพรรคจึงเลือกนายสมชาย เพราะกระแสทางการเมืองขณะนั้นไม่ต้องการคนในครอบครัวของพ.ต.ท.ทักษิณขึ้นเป็นแคนดิเดตทั้งคนภายในพรรคและฝั่งของภาคประชาชน อีกด้านหนึ่ง การตัดสินใจครั้งนี้สมาชิกพรรคหรือส.ส.ภายในพรรคมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือไม่ และมีการเสนอชื่อบุคคลอื่นที่เหมาะสมที่สามารถแข่งขันกันด้านวิสัยทัศน์เพื่อให้ที่ประชุมพรรคลงมติเลือกหรือไม่ เพราะการเลือกแคนดิเดตครั้งนี้ไม่ใช่การเลือกแบบปกติ เนื่องจากไม่ใช่ช่วงการเลือกตั้งทั่วไปที่พรรคสามารถชูตัวผู้นำพรรคที่เป็นแคนดิเดตไปหาเสียง แต่กรณีเป็นการสรรหาแคนดิเดตคนใหม่ภายในพรรคหลังจากหัวหน้าพรรคถูกตัดสินให้พ้นจากตำแหน่ง (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2551)

รวมทั้งการตัดสินใจภายในพรรคที่เลือกร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฉบับของนายวรชัย เหมะ เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะถึงศึกษาเพราะผลของการตัดสินใจภายในพรรคเรื่องนี้สร้างผลสะท้อนต่อสังคมไทยครั้งใหญ่ ซึ่งพรรคเพื่อไทยขณะนั้นได้เสนอร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมหลายฉบับ โดยเฉพาะฉบับของนายวรชัย เหมะ ส.ส.

สมุทรปราการที่มีเนื้อหาวิโรธกรรมแก่ผู้เข้าร่วมการประชุมทางการเมือง พรรคเพื่อไทยมีมติเลือกร่างกฎหมายฉบับนี้เข้าสู่กระบวนการของสภาผู้แทนราษฎร แต่ในขั้นกรรมาธิการแปรญัตติกลับเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและหลักการเดิม โดยสามารถวิโรธกรรมให้แก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะพ.ต.ท.ทักษิณและฝ่ายของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จนเป็นเหตุให้เกิดการประชุมครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และนำไปสู่การยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการยิ่งลักษณ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจและเกิดข้อสงสัยว่าเหตุใดพรรคเพื่อไทยจึงตัดสินใจเลือกนำร่างพ.ร.บ.วิโรธกรรมเข้าไปพิจารณาและเหตุใดจึงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและหลักจากของร่างพ.ร.บ.นี้ ใครมีส่วนกับการตัดสินใจในเรื่องนี้บ้าง เพราะผลจากเรื่องนี้ทำให้พรรคเพื่อไทยมีภาพลักษณ์ที่ไม่สวยงาม อีกทั้งมองไปได้ว่าพรรคเพื่อไทยอาจเดินยุทธศาสตร์การเมืองผิดพลาด นอกจากนี้ พรรคเพื่อไทยมีบทลงโทษต่อผู้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเนื้อหาครั้งนี้หรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพรรคภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเฉพาะประเด็นการจัดองค์กรภายในพรรค
2. เพื่อศึกษาการนำแนวคิดประชาธิปไตยภายในพรรคมาวิเคราะห์ สรุป และนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive and analytical) การเก็บข้อมูลจะเป็นไปในรูปของการศึกษาเชิงเอกสารต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับพรรคทั้ง 3 และสัมภาษณ์ผู้บริหารและส.ส.ของพรรคเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

แนวคิดและทฤษฎี

ในด้านทฤษฎีนั้น ผู้วิจัยอยากจะนำแนวคิดหรือทฤษฎีแตกต่างและน่าสนใจอย่าง Samuel Phillippe Huntington ที่เสนอแนวคิดเรื่องสถาบันทางการเมือง (Political Institution) และ Robert Michels เสนอแนวคิดกฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย (Iron law of oligarchy) ซึ่งน่าสนใจตรงที่ทั้งสองแนวคิดมีความแตกต่างกัน เมื่อนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดของ Susan Scarrow ในเรื่องประชาธิปไตยภายในพรรค (Intra-party democracy) แล้วนั้นยังเพิ่มความน่าสนใจในการศึกษา ผู้เขียนจึง ขอเสนอแนวคิดของนักคิดทั้ง 3 คนนี้ ดังนี้

1. ทฤษฎีสถาบันการเมืองของ Samuel Phillippe Huntington (1968: 12-24) โดยจะพิจารณาในประเด็นหลัก 4 ประเด็นคือ

1.1 ความสามารถในการปรับตัว (adaptability) พรรคการเมืองจะต้องอาศัยการปรับตัวบนความท้าทายด้านสภาพแวดล้อมและระยะเวลา ความท้าทายจะเพิ่มมากขึ้นควบคู่กับระยะเวลาเพื่อพิสูจน์ว่าองค์กรหรือพรรคการเมืองนั้นแข็งแกร่งมากกว่าพรรคอื่นที่เกิดขึ้นใหม่ แต่อย่างไรก็ตามองค์กรเก่าไม่จำเป็นต้องปรับตัวตลอดเวลา หากสามารถดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆได้

1.2 ความสลับซับซ้อน (complexity) พรรคต้องมีหน่วยงานย่อยๆ เพื่อจำแนกแจกแจงหน้าที่ความสามารถความสำคัญตามสายบังคับบัญชา หากหน่วยงานย่อยมีมากขึ้นเท่าใดความสามารถก็จะยิ่งมากขึ้นด้วยเพื่อเชื่อมโยงกันไปมา

1.3 ความอิสระ (autonomous) พรรคการเมืองต้องมีความสามารถในการทำหน้าที่โดยไม่ถูกครอบงำจากสถาบัน หรือแหล่งอำนาจอื่น ซึ่งในที่นี้อาจหมายถึงรวมทั้งแหล่งอำนาจภายนอกและภายในพรรคเองด้วย

1.4 ความเป็นเอกภาพ (coherence) สมาชิกภายในพรรคต้องมีความเห็นพ้องต้องกันในกฎเกณฑ์ ความสำนึกร่วมกันของคนในกลุ่ม และการเข้าไปมีส่วนร่วมตามกฎ กติกา ของกลุ่ม

2. ทฤษฎีของ Robert Michels (1959) โดยจะพิจารณาตามแนวคิด “กฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย”(Iron law of oligarchy) ที่ชี้ว่าการต่อสู้ทางการเมืองที่จะเกิดผลตามความต้องการของกลุ่มบุคคล จำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งเป็นองค์กรหรือพรรคการเมือง พรรคการเมืองเกิดขึ้นโดยกลุ่มคนที่ต้องการอำนาจทางการเมือง โดยทั่วไปประชาชนธรรมดาหรือคนส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดตั้งพรรคน้อยกว่าชนชั้นนำทางสังคมหรือคนส่วนน้อย เนื่องจากชนชั้นนำมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ อีกทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเมืองมากกว่าอันกล่าวโดยสรุปว่า “who says organization says oligarchy” ใครก็ตามที่กล่าวถึงองค์กร เท่ากับกล่าวถึงคณาธิปไตยด้วย (Michels, 1959: 401)

3. Susan Scarrow (2005: 6) ได้เสนอแนวคิดประชาธิปไตยภายในพรรค (Intra-party democracy) กับการมองพรรคการเมือง 2 มิติดังนี้ 1.เปิดวงอำนาจของการตัดสินใจ (Inclusiveness) ที่เปิดช่องให้ทุกคนตัดสินใจ 2.การกระจายโครงสร้างองค์กรพรรค (Decentralization) พรรคมีโครงสร้างอย่างไรที่ทำให้คนทุกคนภายในพรรคสื่อสารกันได้โดยไม่ถูกครอบงำจากชนชั้นนำภายในพรรค จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมามองกิจกรรมด้านต่างๆ ของพรรคการเมืองได้ ดังนี้ 1.การเลือกหัวหน้าพรรค 2.การเลือกผู้สมัครในนามพรรค 3.การจัดนโยบายของพรรค 4.การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล แต่ในศึกเลือกตั้งครั้งนี้ผู้วิจัยขอแนะนำเฉพาะแนวคิดการเลือกผู้สมัครในนามพรรคมาวิเคราะห์

การเลือกผู้สมัครในนามพรรค การเลือกหรือคัดสรรผู้สมัครในนามพรรคถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของพรรค การเลือกนั้นจะดูจากภาพลักษณ์ของผู้สมัครและความจงรักภักดี รวมถึงการเรียกเสียงสนับสนุนจากในพรรคหรือแม้กระทั่งผู้สนับสนุนพรรคเสนอชื่อเข้ามาให้พรรคพิจารณา ในลักษณะของการเลือกตั้งขั้นต้นที่เลือกกันภายในพรรคว่าใครเหมาะสมกับการลงสมัครรับเลือกตั้ง การลงคะแนนผ่านทางไปรษณีย์

เป็นช่องทางให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในวงกว้าง หรือหากจะเลือกผู้สมัครในเขต
ท้องถิ่นที่ไม่ใหญ่มากก็สามารถจัดการประชุมเพื่อลงคะแนนเลือกผู้สมัครได้ แต่ถ้า
พื้นที่ในท้องถิ่นมีขนาดใหญ่ไม่สามารถจัด ประชุมพรรคที่ครอบคลุมได้ การเลือก
ตัวแทนระดับท้องถิ่นจึงจำเป็น เพื่อทำหน้าที่เลือกผู้สมัครระดับท้องถิ่นใหญ่ๆและ
ระดับชาติต่อไป อันคล้ายคลึงกับการเลือกประธานาธิบดีที่ต้องมีตัวแทนไปเลือก
ประธานาธิบดีตามคำมั่นสัญญาการสนับสนุนผู้สมัคร แต่อย่างไรก็ตาม การให้สมาชิก
หรือผู้สนับสนุนอยู่ในขั้นตอนการเลือกผู้สมัครเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในกฎระเบียบ
พรรคเท่านั้น เพราะพรรคมีคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครอยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น
ผู้สมัครก็จะถูกครอบงำโดยคณะกรรมการนี้เพื่อได้รับการอนุมัติก่อนที่จะสมาชิก
พรรคจะมีส่วนในการเลือก หรือที่ประชุมลับของพรรคได้วางตัวผู้แข่งขันที่จะเป็น
ผู้สมัครเอาไว้ให้สมาชิกเลือก อันที่จริงผู้แข่งขันที่จะเป็นผู้สมัครนั้นต้องแข่งขันกันเอง
ภายในพรรคเพื่อที่จะเป็นผู้สมัครในนามพรรค กฎระเบียบดังกล่าวมีวัตถุประสงค์
เพื่อให้แน่ใจว่าผู้สมัคร มีคุณสมบัติที่ดีเป็นทั้งผู้รณรงค์และเป็นผู้สมัครตามหลักการ
ของพรรค แต่หากใช้วิธีจัดตัวผู้สมัครแบบนี้มากเกินไปผู้สมัครก็จะกลายเป็นเครื่องมือ
เสริมฐานอำนาจภายในพรรคของผู้นำพรรค แต่ในบางระบบการเลือกผู้สมัครจะเลือก
แบบใช้เพศเป็นสัดส่วนของพรรค อย่างการกำหนดสัดส่วนผู้สมัครเพศหญิงในระดับ
ต่างๆในพรรค ซึ่งใกล้เคียงกับระบบที่จัดโควตาให้สัดส่วนด้านเพศ ศาสนา และชาติ
พันธุ์ เพื่อผู้สมัครในประเทศที่มีความหลากหลายได้สมดุลทางการเมือง ด้วยเห็นนี้
ระบบนี้ยังสามารถเป็นการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง เพราะเราสามารถรู้ได้
อย่างชัดเจนว่าใครคือตัวแทนของกลุ่มประชากรที่หลากหลายนั้น แต่อย่างไรก็ตาม
แนวทางนี้ยังมีข้อจำกัดในขั้นกระบวนการและผลลัพธ์ว่าใครคือตัวแทนของประชากร
แต่ละกลุ่ม จนอาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในพรรคจนสมาชิกพรรคไม่พอใจกับ
ข้อจำกัดที่ไม่เป็นธรรมของประชาธิปไตยภายในพรรคนี้ (Scarow, 2005: 7-10)

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการจัดองค์กรพรรคภายใต้การนำของทักษิณ ชินวัตร: ศึกษา
กรณีพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย เป็นงานวิจัยที่มุ่งเสนอ

ประเด็นการจัดองค์กรของพรรคการเมืองภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งผู้วิจัยจะแยกการนำเสนอข้อค้นพบเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การคัดสรรผู้สมัครในนามพรรค พบว่าพรรคใช้เกณฑ์การคัดสรรแบบรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) เพราะคณะกรรมการบริหารและหัวหน้าพรรคมีอำนาจตัดสินใจว่าใครเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนพรรค โดยไม่เปิดเวทีให้สมาชิกพรรคลงคะแนนเลือก พรรคจะคัดสรรผู้สมัครจากอดีต ส.ส.หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเพื่อถ่ายทอดการสร้างความรู้แก่ประชาชน โดยเฉพาะการหาเสียงเสนอนโยบาย (เวเนยพจน์วาทิน ศุภระกาญจน์, 2550 : 150) อีกทั้งยังเลือกผู้สมัครที่เป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆเข้ามาร่วมทัพในพรรค (พจน์ เลิศพรเจริญ, 2544 : 257 – 263 ; บุญอรี ยีหมะ, 2547 : 137) เพื่อสร้างหลักประกันให้พรรคมั่นใจว่าจะได้ที่นั่งในสภาแน่นอน แต่อย่างไรก็ตาม พรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทยมีความต่างตรงที่ระยะเริ่มแรกบางพื้นที่พรรคจะเปิดโอกาสผู้สมัครสมัครแข่งขันกัน โดยให้ทำโพลในพื้นที่ว่าใครมีคะแนนความนิยมมากกว่ากันจากนั้นก็ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจะตัดสิน แต่หากเกิดปัญหาการเปลี่ยนตัวผู้สมัครในเขตนั้นๆ กรรมการภาคจะเชื่อว่าผู้สมัครในเขตนั้นทั้งหมดเข้ามาพรีเซนท์ตัวเองต่อคณะกรรมการเพื่อเลือกผู้ที่เหมาะสมที่สุด หากยังเคลียร์ปัญหาที่ไม่สำเร็จผู้บริหารพรรคจะเดินทางเข้าไปเจรจาหรือเรียกให้ว่าผู้สมัครที่มีปัญหาในเขตนั้นๆ เดินทางเข้ามาพรรคเพราะทำความเข้าใจ สุดท้ายหากยังไม่ได้ข้อยุติของพ.ต.ท.ทักษิณจะเป็นผู้ตัดสิน เมื่อพ.ต.ท.ทักษิณตัดสินแล้วถือเป็นที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่ถูกเลือกนั้นพรรคอาจจะยื่นข้อเสนออื่นๆทางการเมืองให้ เช่น ย้ายไปลง ส.ส.ในระบบบัญชีรายชื่อแทนหรือหากไม่ได้เป็นส.ส.ก็จะพิจารณาตำแหน่งอื่นๆทางการเมืองตามกระทรวงต่างๆ (วรชัย เหมะ, 2558; ถนอม สมผล, 2558; สรรภัญญู ศิริโปล์, 2556; ขวลิต วิชยสุทธิ, 2558)

ผลการศึกษาจะพบว่าการคัดสรรผู้สมัครของพรรคภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณนั้นมีรูปแบบทางอำนาจที่รวมศูนย์อำนาจกระจุกอยู่ที่ชนชั้นนำพรรค (Cadre) แบบแนวคิดกฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย (Iron law of oligarchy) เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจเลือกว่าใครนั้น กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับพ.ต.ท.ทักษิณและคณะ

กรรมการบริหารพรรคที่มองว่าใครมีคุณสมบัติเหมาะสม โดยไม่มองความเป็น
ประชาธิปไตยภายในพรรค (Intra-party democracy) และไม่ให้ความสำคัญกับการ
สร้างหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกันภายในพรรคตามแบบสถาบันทาง
การเมือง ซึ่งหากมีความเป็นประชาธิปไตยแล้วนั้น การคัดสรรผู้สมัครต้องเปิดโอกาส
ให้สมาชิกพรรคแข่งขันกันอย่างเสรีและเป็นธรรม ไม่มีเรื่องส่งไต่รายชื่อให้พ.ต.ท.
ทักษิณเห็นชอบและตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตาม พรรคภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ
อาจไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากกว่าการคัดสรรผู้สมัครที่ช่วยให้พรรคก้าวไปสู่ชัย
ชนะบนสนามเลือกตั้ง

**2. การตัดสินใจภายในพรรคที่เลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์เป็น
นายกรัฐมนตรี** หลังจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติเอกฉันท์ 9 ต่อ 0 วินิจฉัยว่า
นายสมัคร สุนทรเวชนายกรัฐมนตรี มีคุณสมบัติขัดต่อการดำรงตำแหน่ง ตาม
รัฐธรรมนูญมาตรา 267 ทำให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา 182 วรรคหนึ่ง 7 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 68-105) หลังจากที่นายสมัคร
ลงจากตำแหน่ง พรรคพลังประชาชนจัดประชุมใหญ่เพื่อสรรหาตัวแทนพรรคเป็นแคน
ดิเดตนายกรัฐมนตรี (ไทยรัฐ, 2551: 6) โดย ส.ส.กลุ่มภาคกลางและกลุ่ม ส.ส.
ภาคเหนือของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์สนับสนุนนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ โดยให้เหตุผล
ว่า เพื่อความเหมาะสม เยือกเย็น และประนีประนอม ส.ส. ภาคเหนือส่วนหนึ่งสนับสนุน
นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ โดยให้เหตุผลว่ามีประสบการณ์ทางการเมืองสูง ด้าน
ส.ส.กลุ่มเพื่อนเนวิน สนับสนุน น.พ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี โดยให้เหตุผลว่าเป็นที่นิยมของ
ประชาชนชาวรากหญ้า เป็นคนคิดนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค มีฝีปากกล้า
สามารถตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามได้ ผลปรากฏว่าที่ประชุมพรรคพลังประชาชนตัดสินใจ
เลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี เป็นที่น่าสนใจตรงที่นาย
สมชายมีสถานะเป็นน้องเขยของพ.ต.ท.ทักษิณอีกด้วย (มติชนสุดสัปดาห์, 2551: 10)

ตารางที่ 1 วิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งของตัวแทนผู้ทำชิงตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังประชาชน

ผู้ทำชิงตัวแทนพรรคพลังประชาชน	น.พ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์	นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - น.พ.สุรพงษ์มีความโดดเด่นในฐานะหนึ่งในขุนพลด้านเศรษฐกิจของพรรค - มีลีลาการตอบโต้ทางการเมือง ที่ดี แม้จะเรียบง่าย เนียบๆ - เป็นแกนนำพรรคที่กลุ่มธุรกิจ และชนชั้นกลางในกรุงเทพฯให้การยอมรับ - เป็นขวัญใจชาวรากหญ้า เพราะเป็นคนผลักดันเรื่อง 30 บาท รักษาทุกโรค 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทักษิณในฐานะคนในครอบครัว - เป็นที่ไว้วางใจ - มีส.ส.ในพรรคมั่งของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ (ภรรยา) สนับสนุน - เป็นอดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เช่น ปลัดกระทรวง และผู้พิพากษา 	<ul style="list-style-type: none"> นายสมพงษ์เป็นนักการเมืองอาวุโสที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ให้ความไว้วางใจ - มีสายสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มการเมืองต่างๆทั้งในและนอกพรรค

<p>จุดอ่อน</p>	<ul style="list-style-type: none">- ไม่มี ส.ส. ในสังกัด- ติดคดีเรื่องห้วยบนดิน ซึ่งรอคำวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญในขณะนี้	<ul style="list-style-type: none">- นายสมชายยังอ่อนประสบการณ์ทางการเมือง- อาจถูกโจมตีจากฝ่ายต่อต้าน ในประเด็นเป็นเครือญาติของ อดีต นายกรัฐมนตรีทักษิณ	<ul style="list-style-type: none">- แม้จะโดดเด่นในสนามการเมืองมานาน แต่นายสมพงษ์กลับไม่ปรากฏลักษณะที่โดดเด่นทางการเมือง การบริหาร
----------------	--	--	---

ผลการศึกษาพบว่า การเลือกนายสมชายเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นมติของพรรคพลังประชาชน แต่เบื้องหลังนั้น ส.ส. หลายกลุ่มมีความเห็นที่ต่างกัน อีกทั้งยังขาดเอกภาพในการเลือกตัวแทนพรรค โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนเนวินที่ต้องการเสนอ น.พ. สุรพงษ์ถึงขั้นเดินออกจากที่ประชุมพรรคขณะประชุมใหญ่พรรคเพื่อลงมติเลือกนายสมชายเป็นตัวแทนพรรค เนื่องจากกลุ่มเพื่อนเนวินมองว่าการให้เครือญาติของ พ.ต.ท. ทักษิณ เข้ามาบริหารประเทศอาจพบกับแรงต้านจากฝ่ายตรงข้าม (ขวลิต วิชยสุทธิ์, 2558) จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภายในพรรคเริ่มไม่มีความเป็นเอกภาพ ด้วยเหตุนี้ นายสมชายและ พ.ต.ท. ทักษิณ จึงตัดสินใจเจรจากับนายเนวิน ชิดชอบ และ ส.ส. กลุ่มเพื่อนเนวินเพื่อต่อรองให้ ส.ส. กลุ่มนี้ โหวตสนับสนุนในสภาจนสำเร็จ แต่ต้องแลกด้วยการเพิ่มโควตารัฐมนตรี ตรงจุดนี้วิเคราะห์ไปได้ว่าการที่พรรคเสนอแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรค 3 คน ถือว่าเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค (Intra-party democracy) เพราะสมาชิกพรรคสามารถอภิปรายและลงมติเลือกตัวแทนพรรคได้ แต่ในความเป็นจริงนายสมพงษ์ และ น.พ. สุรพงษ์ต่างถอนตัวออกจากที่ประชุมพรรคในวันลงมติ จึงเหลือเพียงนายสมชายคนเดียว แสดงให้เห็นว่าพรรคไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เลือกอย่างอิสระ อีกทั้งสถานะของนายสมชายเป็นคนในครอบครัว พ.ต.ท. ทักษิณ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่มองว่า พ.ต.ท. ทักษิณ และนางเยาวภาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ (โลกวันนี้, 2551: 6)

3. การตัดสินใจภายในพรรคเรื่องร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม รัฐบาลเพื่อไทยได้นำประเด็นการนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ชุมนุมทางการเมืองที่ถูกดำเนินคดีไม่ได้รับการประกันตัวและติดคุกในขณะนั้น มาหาเสียงและชูตัวของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรว่าเป็นผู้คิดนโยบายต่างๆ ให้พรรคเพื่อไทย จนได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล จากนั้นสมาชิกพรรคส่วนหนึ่งได้หยิบยกเรื่องนี้เสนอต่อรัฐสภา หนึ่งในนั้นคือกลุ่มของนายวรชัย เหมะ แต่ทั้งนี้ การเสนอร่าง พ.ร.บ. ลักษณะนี้ยังมีกลุ่มอื่นๆ และพรรคอื่นๆ ร่วมเสนอด้วย เช่น กลุ่มญาติผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม กลุ่มนิติราษฎร์ พรรคมาตุภูมิ โดยการนำของพลเอกสนธิ บุญรัตน์กลิน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม สภาผู้แทนราษฎรได้รับร่างของนายวรชัย เหมะเข้ามาพิจารณาในเดือนตุลาคม 2556 ซึ่งจะมีผลให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หลุดพ้นจากโทษผิดในคดีต่างๆ ที่ศาลได้ตัดสินไป

แล้ว และสามารถเดินทางกลับประเทศไทยได้ (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557: 407) เพราะชั้นกรรมาธิการได้แก้ไขรายละเอียดของร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมของนายวรชัย เหมะผิดไปจากเดิม จนนำไปสู่การชุมนุมต่อต้านร่างพ.ร.บ.ฉบับนี้ครั้งใหญ่และยกระดับการชุมนุมล้มรัฐบาลยิ่งลักษณ์ (Farrelly, 2014: 309-310) โดยกรรมาธิการแปรญัตติให้เหตุผลว่า เพื่อความเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่สามารถนิรโทษกรรม ให้แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ต้องนิรโทษกรรมให้ครบทุกฝ่าย (นริศร ทองธิราช, 2557; ชวลิต วิชยสุทธิ์, 2558)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมของนายวรชัย เหมะ ก่อน-หลังกรรมาธิการแก้ไข

ร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมเดิม	ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมหลังกรรมาธิการแก้ไข
มาตรา 1 พ.ร.บ.นี้เรียกว่า “พ.ร.บ.ร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ.”	ไม่เปลี่ยนแปลง
มาตรา 2 พ.ร.บ.นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	ไม่เปลี่ยนแปลง

มาตรา 3 ให้บรรดาการกระทำใดๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองหรือการแสดงออกทางการเมืองหรือบุคคลซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง แต่กระทำการนั้นมีมูลเหตุเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยการกล่าวด้วยวาจาหรือโฆษณาด้วยวิธีการใด เพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การป้องกันตน การต่อสู้ ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการชุมนุม การประท้วง หรือการแสดงออกด้วยวิธีการใดๆ อันอาจเป็นการ กระทบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่ง อย่างใดของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเหตุการณ์สืบเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ไม่เป็นความผิดต่อไปและให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็น ผู้กระทำความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง การกระทำใน วรรคหนึ่งไม่รวมถึงการกระทำใดๆ ของบรรดาผู้ซึ่งมีอำนาจ ในการตัดสินใจหรือสั่งการให้มีการเคลื่อนไหวกองการเมืองใน ระยะเวลาดังกล่าว

มาตรา 3 ให้บรรดาการกระทำทั้งหลาย ทั้งสิ้นของบุคคลหรือ ประชาชนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมทางการเมือง การ แสดงออกทางการเมือง หรือความขัดแย้งทางการเมือง หรือ ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่ จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่อง ต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 8 สิงหาคมพ.ศ. 2556 ไม่ว่าผู้กระทำได้กระทำในฐานะ ตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการ กระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ ผู้กระทำพ้นจากความผิดและ ความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง การกระทำตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงการกระทำผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112

<p>มาตรา 4 เมื่อ พ.ร.บ.นี้มีผลใช้บังคับแล้ว ถ้าผู้กระทำการตาม มาตรา 3 วรรคหนึ่ง ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลหรืออยู่ในระหว่าง การสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งมีอำนาจสอบสวนหรือ พนักงานอัยการระงับการสอบสวนหรือ การฟ้องร้อง หากถูก ฟ้องต่อศาลแล้ว ให้พนักงานอัยการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการฟ้อง หรือให้ถอนฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ในระหว่างการ พิจารณาคดีไม่ว่าจำเลยร้องขอหรือศาล เห็นเอง ให้ศาล พิพากษายกฟ้องหรือมี คำสั่งจำหน่ายคดี ในกรณีที่ได้มีคำ พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษบุคคลใดก่อนวันที่ พ.ร.บ.นี้มีผลใช้ บังคับ ให้ถือว่า บุคคลนั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้ กระทำ ความผิดถ้าผู้นั้นอยู่ระหว่างการ รับโทษ ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลงและ ปลดปล่อยตัวผู้นั้น</p>	<p>มาตรา 4 เมื่อ พ.ร.บ.นี้มีผลใช้บังคับแล้ว ถ้าผู้กระทำการตาม มาตรา 3 ยังมีได้ถูก ฟ้องต่อศาลหรืออยู่ในระหว่าง การ สอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งมี อำนาจสอบสวนหรือ พนักงานอัยการ ระงับการสอบสวนหรือการฟ้องร้อง หากถูก ฟ้องต่อศาลแล้วให้พนักงาน อัยการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการ ฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ในระหว่างการพิจารณา คดีไม่ว่า จำเลยร้องขอหรือศาลเห็นเอง ให้ศาลพิพากษายกฟ้องหรือมีคำสั่ง จำหน่ายคดี ในกรณีที่ได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดให้ลงโทษ บุคคลใดก่อนวันที่ พ.ร.บ.นี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าบุคคลนั้น ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำ ความผิด ในกรณีที่บุคคล ใดอยู่ระหว่าง การรับโทษ ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง และ ปลดปล่อยตัวผู้นั้น ทั้งนี้ ให้ทุกองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติต่อ ผู้กระทำการตามมาตรา 3 ให้เป็นไปตาม หลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญโดย เครื่องครัดต่อไป</p>
<p>มาตรา 5 การนิรโทษกรรมตาม พ.ร.บ. นี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิผู้ได้รับนิรโทษกรรม ในอันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ ใดๆ ทั้งสิ้น</p>	<p>มาตรา 5 การนิรโทษกรรมตาม พ.ร.บ.นี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิผู้ได้รับนิรโทษกรรมใน อันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ ใดๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการชุมนนุทางการเมือง การเมือง หรือการ แสดงออกทางการเมือง</p>

<p>มาตรา 6 การดำเนินการใดๆ ตาม พ.ร.บ.นี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิของบุคคล ซึ่งไม่ใช่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐในการเรียกร้อง ค่าเสียหายในทางแพ่งจากการกระทำของบุคคลใดซึ่งพ้นจากความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ.นี้ และทำให้ตนต้องได้รับความเสียหาย</p>	<p>ไม่เปลี่ยนแปลง</p>
<p>มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตาม พ.ร.บ.นี้</p>	<p>ไม่เปลี่ยนแปลง</p>

ผลการศึกษาในเรื่องนี้พบว่า การเลือกเอาร่างของนายวรชัย เข้าพิจารณาในสภาเป็นมติพรรคเพื่อไทย (แม้จะแรกเริ่ม นายวรชัยและคณะจะแถลงข่าวเรื่องร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม โดยไม่ผ่านมติพรรคก็ตาม) และพ.ต.ท.ทักษิณ ก็เห็นด้วย โดยระบุ กับนายวรชัยว่า “รีบช่วยประชาชนไม่ต้องห่วงผม” (วรชัย เหมะ, 2558) เมื่อร่างกฎหมายเข้าสภาขึ้นกรรมาธิการเปลี่ยนแปลงหลักการของกฎหมาย โดยสามารถนิรโทษให้ทุกฝ่ายรวมถึงพ.ต.ท.ทักษิณ และนายอภิสิทธิ์ การเปลี่ยนหลักการนี้เป็นมติของฝ่ายกฎหมายพรรคเพื่อไทยและคณะกรรมการยุทธศาสตร์พรรค (วรชัย เหมะ, 2558) โดยกรรมาธิการให้เหตุผลไว้ว่า เพื่อความเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่สามารถนิรโทษกรรมให้แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ต้องนิรโทษกรรมให้ครบทุกฝ่าย การนิรโทษกรรมก็ถือว่าเป็นทางออกที่หลากยุคหลายสมัยเลือกใช้ (ไชยรัตน์ ปาเวกะนันท์, 2553: 81-82) จากการแปรญัตติ ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพรรคเพื่อไทย พรรคจึงต้องปรับโครงสร้างพรรคใหม่โดยจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชุดใหม่ หากมองอีกแง่หนึ่งอำนาจการจัดสินใจของชนชั้นนำ (Cadre) ภายในพรรค โดยเฉพาะคณะกรรมการยุทธศาสตร์นั้นมี อำนาจสมบูรณ์โดยปราศจากอำนาจของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หรือไม่ เนื่องจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ได้รับประโยชน์จากร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม โดยตรง อย่างไรก็ตาม หลังรัฐบาลยิ่งลักษณ์ยุบสภาได้มีการเลือกตั้งใหม่ บัญชีรายชื่อของพรรคปรากฏชื่อผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการแก้ไขร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม อยู่ในลำดับต้นๆ ของบัญชีหลายคน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2557) แสดงให้

เห็นว่าพรรคไม่ใช้ความสำคัญต่อการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่ผิดพลาดนี้ แต่พรรคมองในแง่ที่ว่าเราต้องให้อภัย กัน เพราะประเทศไทยบอบช้ำมามากพอแล้ว เราควรเริ่มต้นกันใหม่ (ประชาชาติธุรกิจ, 2557; วรชัย เหมะ, 2558; ชาลิต วิชยสุทธิ, 2558)

อภิปรายผล

การศึกษาในประเด็นการจัดองค์กรพรรคภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรนั้น พบว่าพรรคไม่ให้ความสำคัญ กับการจัดองค์กรพรรคให้เป็นประชาธิปไตย เนื่องจากพรรคใช้รูปแบบบริษัท (corporatist) และพรรคชนชั้นนำ (Cadre) เข้ามาบริหารจัดการพรรค อำนาจการจัดตัดสินใจจึงอยู่ที่เจ้าของพรรคหรือผู้นำครอบครัวพรรค (Leader-dominated) และคณะ ผู้บริหารเท่านั้น (Chambers and Croissant, 2010: 3-33) ซึ่งต่างกันสิ้นเชิงกับพรรคมวลชน (Mass party) ที่สมาชิกเป็น เจ้าของพรรคและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายใต้แนวคิดประชาธิปไตยภายในพรรค (Intra-party democracy) อีกด้านหนึ่ง พรรคอาจต้องการที่จะเดินก้าวไปสู่พรรคมหาชน แต่ติดที่ปัจจัยภายนอกเข้ามาแทรกแซงอย่างการรัฐประหารถึง 2 ครั้ง (ชาลิต วิชยสุทธิ, 2558) นอกจากนั้นการป้ององค์กรพรรคยังเป็นผลจากการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและปัจจัยทางการเมือง ภายนอกอื่นๆ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 การประท้วงของกลุ่มพันธมิตรฯ กปปส. และกลุ่มต่อต้าน อื่นๆ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเรื่องการยุบพรรค การยื่นตรวจสอบต่างๆ ทำให้ต้องจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า แทนที่จะ วางรากฐานความเป็นประชาธิปไตย และการปรับเปลี่ยนร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมยังแสดงให้เห็นถึงการมองผลประโยชน์ของ พรรคเป็นหลักมากกว่าเรื่องอื่นๆ ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ จึงมองว่าชัยชนะในการเลือกตั้งไม่ได้ขึ้นอยู่กับการจัดองค์กรให้เป็นประชาธิปไตย แต่เพราะการเลือกทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ และมีอาชีพดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของพรรค เพื่อให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งและผลประโยชน์ของพรรคในเรื่องนิรโทษกรรมมากกว่าปัจจัยอื่นที่เป็นประชาธิปไตย การจัดองค์กรในลักษณะนี้จึงเป็นวัฒนธรรมองค์กรของพรรคภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ไปเสียแล้ว

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดองค์กรพรรคการเมืองใหญ่ๆ เป็นเรื่องที่ควรเข้ามาศึกษาวิจัย เพราะพรรคเหล่านี้ถือเป็น ภาพสะท้อนของพัฒนาการความเป็นประชาธิปไตยภายในประเทศ ซึ่งปัจจุบันการศึกษาในประเด็นนี้มีผู้ศึกษาไว้ไม่มากนัก พรรคเพื่อไทยถือเป็นพรรคภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณพรรคเดียวที่ยังคงอยู่ พรรคควรมีนโยบายปฏิรูปองค์กรในด้านต่างๆ เช่น การคัดสรรผู้สมัคร การตัดสินใจ การเปิดกว้างให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วม เพื่อกระจายอำนาจการตัดสินใจให้เหล่าสมาชิก พรรคทุกระดับได้มีความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นเจ้าของพรรค ไม่ใช่เป็นแบบบริษัทหรือพรรคชนชั้นนำอย่างที่เป็นอยู่ สมาชิกหรือผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองหากกระทำการทุจริตหรือผิดข้อบังคับพรรค พรรคต้องมีมาตรการลงโทษที่ชัดเจน หากดำเนินการตามที่ ผู้วิจัยเสนอแนะได้สำเร็จ พรรคเพื่อไทยก็จะสามารถก้าวไปสู่การเป็นพรรคมหาชนและมีความเป็นสถาบันทางการเมืองของ ประเทศไทยต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาคั้งนี้ก็มีข้อจำกัดด้านการได้มาซึ่งข้อมูล เนื่องจากการวันที่ 22 พ.ค. 2557 รัฐบาลยังลักษณะที่รักษาการอยู่ในขณะนั้นถูกคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ายึดอำนาจ และได้ออกประกาศห้ามพรรคการเมืองมีบทบาท ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้วิจัยโดยตรงในการเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะการไม่ได้รับความร่วมมือจากพรรคเพื่อไทยและสมาชิกในการให้ข้อมูลเชิงลึก ข้อมูลที่ได้จึงอาจจะยังไม่รอบด้านมากนักผู้วิจัยจึงนำบทสัมภาษณ์ที่ปรากฏในสื่อเข้ามาร่วมวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- คริส เบเกอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2557. **ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชวลิต วิชยสุทธิ์. **อดีตรองเลขาธิการพรรคเพื่อไทย และกรรมการบริหารแปรรูปดีร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม. สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2558.**
- ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์. 2553. **ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับกบฏการนิรโทษกรรม: ศึกษากรณีนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถนอม สมผล. **อดีตตำแหน่งประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้สมัคร ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย. สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2558.**
- ไทยรัฐ. 2551. **อดีตแกนนำไทยรักไทย**. 14 กันยายน. หน้า 6.
- นริศร ทองธิราช. **อดีต ส.ส.สกลนคร พรรคเพื่อไทย. สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2557.**
- แนวหน้า. 2554. **เจ้แดงควบป่าอุบิบพบทักษิณ**. 14 พฤษภาคม. หน้า 6.
- บุษอรี ยี่หะ. 2547. **นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ: การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. 2557. **เพื่อไทยจัดทัพใหม่สู่อำมาตย์ รื้อโละคณะยุทธศาสตร์หลังพ่ายศึกสงรวายร้ายภายใน ก่อน ส.ส.ลูกฮื้อ**. www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1394196028. (accessed 10 มีนาคม 2557).
- พจน์ เลิศพรเจริญ. 2544. **การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มติชนสุดสัปดาห์. 2551. โลกทั้งใบ ให้นายคนเดียว. 19-25 กันยายน. หน้า 10.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.

โลกวันนี้. 2551. สมชายบุกเคลียร์เนวินกลางดึก. 17 กันยายน. หน้า 6

วรชัย เหมะ. อดีต ส.ส.สมุทรปราการ พรรคเพื่อไทย และผู้เสนอร่าง พ.ร.บ.

นิรโทษกรรม. สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2558.

เวเนยพจน์วาทิน ศุภระกาญจน์. 2550. **พรรคการเมืองไทยกับการพัฒนาเป็น**

พรรคมหาชน : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคไทยรักไทย.

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สรรภัญญู ศิริโปล์. อดีต ส.ส.มหาสารคาม พรรคเพื่อไทย. สัมภาษณ์. เมื่อ 20

กุมภาพันธ์ 2556.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2551. สภาโหวตเลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นว่า
ที่นายกรัฐมนตรี คนที่ 26.

www.thaigov.go.th/governmental/item/23687-.html. (accessed
28 พฤษภาคม 2557).

Croissant, Aurel, and Paul Chamber. 2010. “Monopolizing, Mutualizing,
or Muddling Through: Factions and Party in Contemporary
Thailand.” **Journal of Current Chinese Affairs**. 39, no. 3.

Farrelly, Nicholas. 2014. “THAILAND IN 2013.” **Southeast Asian Affairs**
303 - 318.

Huntington, Samuel P. 1968. **Political order in changing societies**. New
Haven : Yale University Press.

Michels, Robert. 1959. **Political parties: a sociological study of the
oligarchical tendencies of modern democracy**. translated by
Eden & Cedar Paul. New York: Dover Publications.

Scarrow, Susan. 2005. **Democracy in theoretical and practical
perspectives: implementing intra-party democracy**. National
democratic institute for international affairs.

วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2559)